

overleden aan verwondingen (inclusief twee vermisten) en zeven aan een ziekte, waarvan zes aan een longziekte.

Vijf soldaten waren bij een linieregiment, drie bij de jagers te voet en twee bij de karabiniers. Verder was er telkens één bij het vervoerkorps, bij de bereden artillerie en bij de administratietroepen van de gezondheidsdienst.

Twaalf van hen waren milicien en één was beroepsvrijwilliger. Er waren twee brancardiers bij. Drie militairen op het monument hadden de graad van korporaal.

Drie soldaten met woonplaats Uitkerke staan niet op de gedenkzuil vermeld. Dit zijn:

- Six Florent Pierre Alphonse, geboren te Brugge, soldaat 2e klasse, milicien 1912, 23e Linieregiment - 3 Bn (11 Cie); overleden op 22 jarige leeftijd in Pervijze op 24 oktober 1914; gesneuveld²¹⁹;
- Thisbaert Oscar Cesar, geboren te Stalhille, soldaat 2e klasse, milicien 1903, 1e Groep Troupes Auxiliaires du Génie (6 Cie); overleden op 35 jarige leeftijd in Leffinge op 31 januari 1919; doodsoorzaak: zelfdoding²²⁰;
- Troffaes Rene Aime, geboren te Blankenberge, soldaat 2e klasse, milicien 1913, 4e Linieregiment - 1e Bn (3 Cie); overleden op 24 jarige leeftijd in Kaaskerke (kruising tranchée 1 met 111) op 29 september 1917; gesneuveld (geweerkogel in de hals)²²¹.

Assebroek²²² (zie tabel 14)

In Assebroek staat op het Gaston Roelandtsplein een standbeeld voor de slachtoffers van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog (figuur 60).

Het beeld staat binnen een omheind bloemperk op een hoge naar boven toe licht versmallende rechthoekige, geprofileerde sokkel waarop onder de kroonlijst twee lauriertakken met het wapenschild van Assebroek in hoogrelief staan. Het beeld stelt een jonge vrouw voor in lang gewaad, die het lichaam van een dode soldaat vasthoudt in een piëtahouding. De soldaat heeft nog een vaandel in de hand. Op de grond ligt een kanonloop. Het monument is uitgevoerd in witte natuursteen. Op de het bovenste deel van de sokkel staat op de voorkant de tekst: "*Het dankbare Assebrouck aan zijne gesneuvelde helden 1914-1918*". Op de rechter-, de linker- en de achterkant staan de namen, niet alfabetisch gerangschikt in uitgehouwen letters. Later werden de namen van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog aan het monument toegevoegd.

---

²¹⁹ BS Uitkerke, overlijdensakten 1926, nr.33; Belgian War Dead Register, <https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=37481>

²²⁰ Belgian War Dead Register, <https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=39292>

²²¹ BS Uitkerke, overlijdensakten 1924, nr.25; Belgian War Dead Register, <https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=39866>

²²² Voor een uitgebreide en diepere studie van Assebroek tijdens WO I is het boek van Valentin DEGRANDE, *Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting, Assebroek*, 2014, 310 pp., onmisbaar.

*Figuur 60. Oorlogsmonument te Assebroek, Gaston Roelandtsplein
© Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago*

De jonge vrouw in het lange gewaad zou symbool staan voor België en in de soldaat is de zoon van de beeldhouwer, Jan Pickery, te herkennen. Deze zoon was zelf nog maar net van de oorlog teruggekeerd²²³.

Het gedenkteken van Assebroek was het eerste gemeentelijke oorlogs-gedenkteken dat opgericht werd in West-Vlaanderen en misschien zelfs in België²²⁴. In de gemeenteraad van 15 november 1918 werd hiervoor al het initiatief genomen en op 22 december 1918 hield een nieuw opgericht comité

²²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77010> (geraadpleegd op 14 augustus 2018)

²²⁴ JACOBS M., *Zij die vielen als helden..*, deel 2, o.c., p. 21

voor het oprichten van een gedenkteken een stichtingsvergadering²²⁵. Er werd een openbare inschrijving uitgeschreven om geld te verzamelen. Omdat er nog 1.500 fr. ontbrak om het gedenkteken op te richten (globale kostprijs: 8.525 fr.) werd een beroep gedaan op rijks- en provinciesubsidies. Dit gebeurde respectievelijk op 10 januari en 6 februari 1919. Noch het rijk, noch de provincie hadden haast om dit verzoek in te willigen. Op 26 september 1919 besliste de bestendige deputatie haar houding op die van de regering af te stemmen. Tussen 3 mei 1919 en 5 januari 1920 werden door het gemeentebestuur van Assebroek, de arrondissementscommissaris en de gouverneur tenminste zes brieven daaromtrent aan de regering gericht. Ondertussen was het gedenkteken reeds op 27 juli 1919 plechtig onthuld, onder massale belangstelling²²⁶. De inhuldiging ging gepaard met een stoet waar 73 groepen aan deelnamen²²⁷. Op 27 maart 1920 antwoordde dan eindelijk de minister van Binnenlandse Zaken. Hij wees het verzoek om subsidie af onder verwijzing naar de ministeriële circulaire van 27 maart 1919, waarbij medegedeeld werd dat de regering alleen maar gedenkplaten zou subsidiëren, die tegelijk met het planten van de vrijheidsboom zouden worden opgericht. Meteen werd een precedent geschapen dat de staat en de provincie zou toelaten om, tenzij bij hoge uitzondering, het oprichten van gemeentelijke gedenktekens niet te subsidiëren²²⁸.

Het monument werd ontworpen door Gustaaf Pickery. De beeldhouwer was Edward Noteboom, afkomstig van Assebroek, en het voetstuk werd gemaakt door steenkapper Edward Van de Venne uit Assebroek²²⁹. Gustaaf Pickery (Brugge, 1862 - Brugge 1921) volgde een opleiding bij zijn vader Hendrik Pickery en aan de Academie voor Schone Kunsten te Brugge. Hij studeerde ook nog enkele jaren in Parijs. In het spoor van zijn vader was hij vooral beeldhouwer en boetseerder van portretten van prominenten, maar ook van eenvoudige volkse lieden. Hij realiseerde voornamelijk historische en allegorische taferelen in de traditie van de romantiek en in een geïdealiseerde, realistische stijl. Hij volgde zijn vader op als leraar aan de Academie voor Schone Kunsten van Brugge en onderwees aan de vakschool van Oostende. Gustaaf Pickery was o.a. ook de ontwerper van de gevelsculpturen van het stadhuis van Damme, de heiligenfiguren voor de Brugse O.-L.-Vrouwekerk, het gedenkteken voor Hendrik Conscience te Blankenberge en verscheidene graftekens. Ook oorlogs-

---

²²⁵ DEGRANDE V., *Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting*, Assebroek, Valentin Degrande, 2014, p. 247; voor de samenstelling van dit comité en zijn activiteiten: zie DEGRANDE V., *Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting*, Assebroek, Valentin Degrande, 2014, p. 248-249

²²⁶ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p. 21

²²⁷ Voor een beschrijving van de inhuldiging van het monument en de samenstelling van de stoet, zie: DEGRANDE V., *Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting*, Assebroek, Valentin Degrande, 2014, p. 251-255

²²⁸ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p. 21

²²⁹ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p. 21; Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77010> (geraadpleegd op 14 augustus 2018); DEGRANDE V., *Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting*, Assebroek, Valentin Degrande, 2014, p. 250

gedenktekens in Sint-Kruis, Poperinge, Merkem, Brugge, Watou, Beausaint, Maldegem en Lovendegem werden door hem ontworpen²³⁰.

Het gedenkteken van Assebroek kreeg oorspronkelijk een plaats tegenover het gemeentehuis, net naast de inrit van de stelplaats voor trams. Het was geplaatst in een bloemenperk en werd geflankeerd door twee mortierkanonnen van klein kaliber. Achter het standbeeld stond de vrijheidsboom, een linde, die er nog steeds staat. Na een herschikking van het plein, wellicht in het derde kwart van de 20ste eeuw, werd het gedenkteken centraal op het plein geplaatst²³¹.

Het monument is sinds 14 september 2009 vastgesteld als “bouwkundig erfgoed Oorlogsmonument” en beschermd als monument met uitsluiting van de omheining, sinds 26 maart 2010²³². Deze bescherming is omwille van de artistieke waarde, als zijnde een gedenkteken ontworpen door Gustaaf Pickery, omwille van de historische waarde, als zijnde het eerste oorlogsgedenkteken dat in West-Vlaanderen en misschien ook in België werd opgericht en waarbij de onthulling ervan veel volk op de been bracht en omwille van de sociaal-culturele waarde, als zijnde het oorlogsgedenkteken dat als eerste de vraag naar subsidiëring van hogerhand losweekte en als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma²³³.

Achtendertig militairen, die deelnamen aan WO I en op het monument staan, vonden de dood op 5337 inwoners (0,7%). De gemiddelde leeftijd van de overleden soldaten was 26 jaar (de oudste was 40 jaar, de jongste zeventien). 25 overledenen waren ongehuwd, 12 gehuwd en één onbekend.

De meeste overleden in België (29), zes in Frankrijk, twee in Engeland en één in Duitsland. 33 militairen overleden aan hun verwondingen (in 1914 waren er tien slachtoffers, in 1916 vijf en in 1918 vijftien). Vier zijn door ziekte gestorven.

Twaalf slachtoffers behoorden respectievelijk tot het 4de (7) en het 24ste linieregiment (5). Vijf dienden bij de karabiniers en vijf bij de grenadiers. De rest waren verspreid over de andere linieregimenten, de fuseliers, CIAX (hulpopleidingscentrum artillerie), jagers te paard, gidsen en artillerie.

Onder de overledenen waren 24 miliciens, drie beroepsvrijwilligers, zeven oorlogsvrijwilligers, en één vrijwilliger met premie. Ook één kapitein-

---

²³⁰ Pickery, Gustaaf [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/7127> (geraadpleegd op 14 augustus 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77010> (geraadpleegd op 26 januari 2018)

²³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77010> (geraadpleegd op 26 januari 2018); JACOBS M., Zij die vielen als helden..., deel 2, o.c., p.21; DEGRANDE V., Assebroek 1914-1918. Het leven zoals het was tijdens vier jaar Duitse bezetting, Assebroek, Valentin Degrande, 2014, p. 255-256

²³² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77010> (geraadpleegd op 14 augustus 2018)

²³³ Agentschap Onroerend Erfgoed: Oorlogsmonument ontworpen door Gustaaf Pickery. Beschermd monument van 26-03-2010 tot heden [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12298> (geraadpleegd op 14 augustus 2018)

commandant, een zeekapitein en een hulponderluitenant overleefde de oorlog niet.

Volgens Em. Roelens, pastoor en A. Schreurs, onderpastoor van de parochie Sint-Catherina²³⁴, hebben 250 tot 300 parochianen deelgenomen aan de oorlog, waarvan zestien gesneuvelden. Het aantal gesneuvelden klopt niet met de bevindingen van het onderzoek. Meer dan de helft van de slachtoffers is in deze lijst niet opgenomen. Ook pastoor Ach. Vandewoude, van de Onze-Lieve-Vrouwparochie neemt deze cijfers over.

Merkwaardig genoeg staan zeven slachtoffers niet vermeld op het monument²³⁵. Naar de reden van het ontbreken van deze namen is het gissen²³⁶.

- Leon Pierre Lambert, 26 jaar, gehuwd, sneuvelde op 12 augustus 1914 te Halen. Als soldaat milicien behoorde hij tot het vierde linieregiment.
- De Clercq Julien Marie, 30 jaar, gehuwd, sneuvelde te Nazareth (Edemolen) op 7 oktober 1914. Als oorlogsvrijwilliger behoorde hij tot de 5de linie, regiment vrijwilligers.
- Vianaimont (Vinaimont) Jean Joseph, 34 jaar, gehuwd, stierf te Oostkamp aan een longziekte op 28 november 1914. Als soldaat met premie (VAP) diende hij bij het vervoerkorps.
- Sneppe Henri Joseph, 28 jaar, gehuwd, stierf te Mortsel op 18 juli 1917. De oorzaak van zijn overlijden is onbekend. Als soldaat milicien diende hij bij het 8ste linieregiment.
- Wildemeersch René, 24 jaar, ongehuwd, werd als vermist beschouwd op 14 oktober 1918 te Calais. Als soldaat milicien diende hij bij het 13de linieregiment.
- De Decker Joseph Louis, 32 jaar, weduwnaar, stierf aan griep en longontsteking (Spaanse griep) op 4 november 1918. Als soldaat met premie (VAP) behoorde hij tot de genie als telegrafist.
- Smessaert Emeric Henri, 25 jaar, ongehuwd, stierf op 21 januari 1919 aan griep en longontsteking (Spaanse griep) te Elsene. Als soldaat-milicien diende hij tot de karabiniers.

Brugge (zie tabel 15A)

Tegen de buitengevel van de militaire kapel in de Karthuiszinnenstraat te Brugge werden vijf gedenkplaten voor de militaire en burgerlijke slachtoffers en de gefusilleerden uit de Eerste Wereldoorlog geplaatst (figuur 61). Deze platen, die naast elkaar hangen, zijn van wit marmer met een geprofileerde hardstenen omlijsting en zijn bekroond met een gebogen volutenfronton. In het fronton is een

²³⁴ Bisdome Brugge. Assebroek (Brugge). Parochie van Sint-Catharina. Parochiaal verslag, 15/10/1919, http://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/inventaris/rabscans/eadid/BE-A0550_006912_006778_DUT/inventarisnr/10069120067781737/level/file

²³⁵ Bron: Flanders Fields namenlijst; Belgian War Dead War Register; DEGRANDE V., o.c., pp. 234-236.

²³⁶ DEGRANDE V., o.c., p. 232.